

A NASZALY BARLANGKUTATÓ CSOPORT 1994. ÉVI JELENTÉSE

Antal József

T A R T A L O M

1. Összefoglalás
2. Csoportélet
3. Anyagi kereteink
4. Csoportnévsor 1994. december
5. Munkaterv
6. Feltáró barlangkutató
7. Barlanglezárások
8. Barlangtérképezés
9. Kataszterezési munkák
10. Természetvédelmi munkák
11. Terepbejárások
12. Túratevékenység
13. Nyomtatásban megjelent írások
14. Köszönetnyilvánítás

1. Összefoglalás

Csoportunk az 1994-es évet sikerrel zárta. A megalakulásunk óta eltelt időszakban ugyan akadtak nehézségeink, de ennek ellenére az év második felétől intenzív barlangfeltárási tevékenységet folytattunk, valamint barlangtérképezési és kataszterezési munkálatokkal töltöttük időnket. Bekapcsolódtunk természetvédelmi munkák kivitelezésébe és igyekeztünk a helyi szervezetekkel jó kapcsolatot kialakítani. Megoldottuk két barlang lezárását és azok folyamatos ellenőrzését is megszerveztük. 1994-ben számos barlangtúrát tettünk csoportunkkal, egyelőre csak az országhatáron belüli területekre. Reméljük, a soronkövetkező évet is hasonló sikerrel zárhatjuk.

2. Csoportélet

Az 1993. év folyamán megalakult GRANIT SPELEO-ALPIN CLUB fő tevékenységének a barlangjárást, természetvédelmet és a magashegyi túrázást tekintette, mely feladatának 1993-ban eleget is tett. 1994. januárjától a helyileg Vácon működő, széleskörű környezet- és természetvédelmi tevékenységet kifejtő GÖNCÖL ALAPITVÁNY illetve GÖNCÖL SZÖVETSEG keretein belül önálló tevékenységi körű csoportként alakult újjá. Az átalakulás egyben profilváltást is megkövetelt. A Naszály Barlangkutató Csoport elődjének tevékenységi körét kiszélesítve bizonyos mértékű tudományos munkát is magára vállalt. Felvételi kérelmünket a MAGYAR KARSZT ÉS BARLANGKUTATÓ TARSULAT választmányi ülése elfogadta és mint NASZÁLY BARLANGKUTATÓ CSOPORT néven, módosítva bejegyezte. Az év vezetőségváltással kezdődött, ahol az előző vezető, Antal Károly helyét, mint csoportvezető Antal József vette át. Hogy csoportunk nevéhez hű lehessen, az új vezetés szigorú döntéseket hozott. Elsődleges célként egy ütőképes kutatógárda létrehozását tűzte ki. Ekkor a 25 fős tagság létszáma a szigorítások hatására 20 fő alá esett. Az inkább két oroszán, mint húsz birka elvét követő vezetés előnye képpen összeállt a megfelelő kutatóbrigád. A fennmaradt tagok részéről továbbra is fennállt az igény túrázásra és barlangjárásra. Ezért megalakítottuk túraszakosztályunkat, mely az említett igényeket kívánta kielégíteni. Később ezt a tevékenységet megfelelő vezető hiányában megszüntettük. Csoportunk mára főként kutatásorientált tagokból áll, így nem örvend túlzott népszerűségnek. A kutatás fokozott megterhelést és teljes odaadást igényel. Elértük viszont, hogy csak a mindenre elszánt emberek jelentkeznek csoporttagnak és hiszünk abban, hogy a kutatómunka szépségét az arra alkalmas fiatalok képesek lesznek felfedezni. Ezért több alkalommal tartottunk a barlangkutatótást illetve csoportunkat népszerűsítő diavetítésekét főként váci középiskolákban. Az emberek a szigorú tények és meggyötört arcok láttán inkább megrettentek, mintsem jelentkeztek volna.

Lassan már arra szoritkozunk, hogy a kezelésünk alatt álló barlangok bejáratánál lesünk áldozatainkra és próbáljuk meggyőzni az egy szál zseblámpás fiatalokat arról: milyen jó is az, amit csinálunk. Az ilyen módon csoportunkhoz csatlakozó tagok semmiféle barlangi ismeretséggel ill. gyakorlattal nem rendelkeznek. Az aktív, több évre visszamenő barlangi tevékenységet folytató tagok száma nagyon alacsony, ezért a közeljövőben nagyobb figyelmet szentelünk majd az elméleti és gyakorlati felkészítésekre, melyek elengedhetetlenek céljaink megvalósítása érdekében.

3. Anyagi kereteink

Csoportunk anyagi bázisát rendkívül csekély, nevetséges havi tagdíj adja, mely az önfenntaráshoz sem elegendő. Félő, hogy magasabb díjak szedése a csoport széthullásához vezetne. 1994. év folyamán több helyre is pályázatot nyújtottunk be (KTM, Pest Megyei Önkormányzat, Váci Önkormányzat); sajnos ezeket egytől-egyig elutasították. Az év második felétől próbaképpen kisebb mértékű csoporttagdíj emelést hajtottunk végre. A Váci Önkormányzattal a kezelésében lévő Naszály természetvédelmi terület gondozásában több alkalommal sikeresen együttműködtünk, illetve az elvégzett munkáinkat agyagilag is támogatták. Mivel bankot nem rabolhatunk és a lottón való nyerésünknek is minimális a esélye, az 1995-ös évben hasonló együttműködések tervezünk, illetve januártól radikálisabb csoporttagdíj emelést fogunk végrehajtani. Célunk a csoport kutatáshoz szükséges felszerelésének megfelelő szintre emelése, komolyabb műszerek beszerzése.

4. Csoportnévsor

Csoportunk tagjainak névsora 1994. decemberében

Antal József	csoportvezető
Antal Károly	csoportvezető helyettes
Balla Zoltán	
Becsei Márk	
Berghammer Béla	
Boskó Norbert	
Botos Viktória	
Fodor Illés	
Lénárd Nikolett	
Megyery Tibor	
Mészáros Réka	
Mus Csaba	
Száldobágyi Csaba	
Szedmák Attila	
Szijjártó Gábor	
Takács Zoltán	
Török László	
Török Zoltán	

5. Munkaterv

Az 1994-es évre csoportunk konkrét munkatervet nem dolgozott ki. Bizonyos célok azért már év elején körvonalazódtak és folyamatosan végrehajtásra is kerültek. Sokminden függött az Igazgatóság felé benyújtott engedélykérelmek elbírálásától. Ugy döntöttünk, hogy újabb - továbbra is működésünk technikai és anyagi lehetőségeihez igazodó - munkákat csak az 1994. évben vállalt és megkezdett munkák végrehajtása után tervezünk. Ezért 1995-re sem állítottunk össze munkatervet. Pozitívként értékelhető, hogy kidolgoztuk csoportunk alapszabályzatát, mely elfogadásra került.

6. Feltáró barlangkutató

Csoportunk 1994. első felében a Budapesti Természetvédelmi Igazgatósághoz kutatási tervet és engedélykérelmet nyújtott be a Naszályi-víznyelőbarlang valamint a hegy felszíni területén található karsztos beszakadások megkutatása, tudományos feldolgozása és térképezése céljából. Az Igazgatóság a tervezetet jóváhagyta és az engedélyeket megadta. Később katasztrozálási munkálataink megfelelő eredménnyel történő végrehajtása érdekében kutatási területünk kiterjesztését kértük a teljes Naszály-hegyrögére, melyet az Igazgatóság szintén engedélyezett. Barlangfeltárással irányuló munkálatainkhoz a terület kezelőinek (Váci Önkormányzat, Váci Erdészeti) írásbeli beleegyezését is megkértük.

6.1 Feltárás a 16. számú töbörben

A Naszályi-víznyelőbarlang felett található fennsíkyszerű platót igen bonyolult geológiai törések szabdalják, melyekhez a fedett karszton nyíló számos felszíni beszakadás kapcsolódik. Választásunk egymástól távol eső két töbörre esett. Ezek kézi módszerekkel történő feltárással a Naszályi-víznyelőbarlangtól független, terjedelmesebb járatrendszerű barlangok létezését szeretnénk igazolni. A munkát elsőként a 16-os számú beszakadásban kívántuk megkezdeni. Ennek előkészítéseképpen lépcső majd csörlőállás megépítésére került sor a töbörben. Az Erdészeti kérésére a munkahelyet a helyszínen található faanyagokból készült kerítéssel vettük körül, illetve figyelemfelkeltő táblákat helyeztünk el. A tényleges feltáró munka csak ezek után kezdődött meg 1.8 x 1.8 m-es szelvényű akna kihajtásával. A mélyítés az első napon 1 m mélységig haladt lefelé tömör agyagban, ami elváltozásokat nem mutatott. A második nap kb. 0.5 méter ásás után tűzhelynyomok mellett egy középkori korsónyakat találtunk. A leleteket kimentettük és átadtuk a Váci Helytörténeti Múzeum szakembereinek. A régészek engedélyével a munkát tovább folytattuk, de újabb leletekre már nem bukkantunk. Az akna 3 m mélységben sem a kitöltés jellegében, sem anyagában nem mutatott változást: az agyagfal száraz és jó megtartású volt. Ennek ellenére a helyszínen biztosított faanyagból teljes mélységig keretácsolattal láttuk el a kutatóaknát, gondolva a csapadékosabb időszakokra.

A munkát már ácsolt aknában folytattuk mészkő és homokkő közöttörmelék kitermelésével, melyben a mészkő dominált szép, csipkézett-oldott felületekkel. Körülbelül 1.5 m-rel az ácsolat alatt egy nagyobb homokkötőmb eltávolítása után keskeny, mélybe vezető járat nyílt meg és rövid tágitás után még szálkőfállal nem határolt 1 x 2 m-es omladékfülkébe jutottunk, ahonnan adott volt a továbbjutás iránya, illetve huzat tört fel. Az aknát az omladékteremig megszélesítettük majd kiácsoltuk, így mélysége 6 m-re növekedett. A kikerülő meddő anyagot a töbör északi oldalán halmoztuk fel és - gondolva a későbbi hasznosításra - kiválogattuk a köveket. A feltárásban átlagosan 5-6 fővel vettünk részt. A munka intenzitása állandó volt és a biztonságtechnikai előírások betartása mellett történt. 1995-ben folytatni kívánjuk feltáró tevékenységünket a 16-os-, illetve a 2-es számú töbörben; az utóbbi helyen már megtörtént a kerítés megépítése és a kutatóakna helyének kijelölése.

6.2. Feltárások a Násznép-barlangban

Csoportunk nagyobb barlangfeltáráshoz fűződő sikereit az év folyamán a Násznép-barlangban érte el. Az Anubisz Barlangász Szakosztály tagjainak közreműködésével tárult fel a barlang végpontját képező omladék eltávolítása után egy 10-15 m szélességű, magas kürtökkel és hévizes oldásformákkal tagolt, kiválásokkal gazdagon díszített terem (karfiolformák, borsókövek, cseppköves galériák). A teremben továbbjutás céljából több ígéretes helyen bontottunk, azonban munkánkat ott ezidáig nem koronázta siker. A barlang Avató-termében vizsgálat céljára való recens csontanyag gyűjtése közben arra lettünk figyelmesek, hogy egy oldalági járat végpontjában a főtét képező agyagos omladékban igen sok a denevércsont. Később ezen a ponton kétszer nyolc munkaóra bontás után légteres szakaszba jutottunk. A feltárt kisebb, 2 x 2 m szélességű és 2 m magas terem, valamint a hozzá kapcsolódó 15-20 m magasságú páros kürtővel osztott, 3 m szélességű terem fala rendkívül gazdagon díszített borsókövel és kisebb cseppköleflyásokkal. Itt is kutatásokat kezdtünk a továbbjutás reményében, melyet a jövő évben szintén folytatni kívánunk.

6.3. Feltárás a Bontott-barlangban

A naszályi Bontott-barlang járatai eddig kb. 10 m hosszban voltak ismertek. Az erősen feltöltődött járatban a huzat irányát követve további 10 m-t sikerült előre jutnunk. Feltárult egy kisebb, 2 m átmérőjű terem is. A munkát folytatjuk a közeli barlangokkal való összeköttetés reménye és az átjárhatóság megteremtése céljából.

7. Barlanglezárások

1994-ben két naszályi barlang lezárását kezdeményezte és oldotta meg kutatócsoportunk.

7.1. A Naszályi-víznyelőbarlang lezárása

Ez év júniusában a Naszályi-víznyelőbarlang lezárásra került sor. Csoportunk egy heti munkájával valósította meg az előzetes tervezetben benyújtott és később jóváhagyott lezárási megoldást. A barlang bejárati aknáját követő kúszójárat első harmadában került elhelyezésre az emberi behatolást megakadályozó rácsszerkezet. A lezárást számos érdek indokolta. A barlangot sok, gyakorlatlaltal nem rendelkező környékbeli gyerek és alkalmi kiránduló kereste fel, ezért egyrészt életvédelmi szempontból indokolttá vált a védelem megvalósítása. A Naszályi-víznyelőbarlang hazánk ötödik legmélyebb, fokozottan védett barlangja. A védelem biztosítása napjainkban sajnos csak a barlang lezárásával oldható meg. Ennek talán legkézenfekvőbb indoka a barlangban telelő kis patkósorrú denevérállomány védelme. 1994-ben szakértők bevonásával történt számlálásunk alkalmával 900 feletti egyedszámot állapítottunk meg. Ekkora telelő kis patkósorrú denevérállományra Magyarországon nincs példa, de Európában is ritkaságnak számít. A lezárás óta a barlang kezelését csoportunk látja el. Megfelelően egyeztetett időpont - és természetesen a barlang védelmét szolgáló feltételek betartása - esetén bármely barlangászcsoporthoz szállását engedélyezzük, kérésre vezetőt is biztosítunk. A barlang látogatását a Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság korlátozás alá helyezte. Október 15-től március 15-ig a barlang nem látogatható a denevérek zavartalan telelésének biztosítása érdekében.

7.2. A Násznép-barlang lezárása

Ez év októberében a Násznép-barlangban új, képződményekben gazdag szakaszok tárultak fel kutatóink jóvoltából. A falakat borító hévizes kiválások szép formációi félreérthetetlen bizonyítékkal szolgálnak az eddig sokak által vitás kérdésnek tartott naszályi barlanggenetika területén. A Násznép-barlang a turisták által legerősebben látogatott naszályi barlang. Sajnos a megnövekedett turistaforgalom egyre erősebben érezte kedvezőtlen hatását a barlang ismert szakaszain. A 80-as években a belsőbb termek még megfelelő védettséget és nyugalmat biztosítottak néhány kiveszőfélben lévő denevérfaj számára. Sajnos napjainkra a denevérek szinte teljesen elköltöztek a barlangból. Az alkalmi barlangászok mérhetelen pusztításokat végeztek a barlang amúgy is szegényes formakincsében. Sok a barlangban a felirat, tüzelésnyom, kormozódás. Bár igyekszünk csoportunkkal visszaszorítani illetve megelőzni az efféle rongálásokat, sajnos csak kevés eredménnyel szolgálhatunk. Ezért - valamint a feltárt új szakaszok Naszály-hegyrögön való egyedülálló formakincsének védelme érdekében - fogalmazódott meg bennünk a Násznép-barlang részleges lezárásának gondolata. A barlang részleges lezárása tájképileg nem befolyásolja a barlangról és környezetéről kialakult képet. A kirándulók és alkalmi barlangászok továbbra is bejárhatják a barlang első két nagyobb termét, amihez általában a felszerelésük is megfelelő.

A lezárást csoportunk előzetesen egyeztetett tervek alapján egy heti munkájával valósította meg. A védelmet biztosító zárszerkezetet a bejárati termet követő küszöjárát első harmadába építettük be. A barlangnak és környezetének kezelését továbbra is csoportunk látja el. Látogatása - hasonlóan a Naszályi-viznyelőbarlangéhoz - egyeztetések után történik, egyenlőre korlátozás nélkül.

8. Barlangtérképezés

A Göncöl Alapítvány kezdeményezésére az év folyamán csoportunk néhány - illetve a Pizolit Barlangkutató Egyesület két - tagjából barlangtérképezésre berendezkedett munkacsoport alakult a Naszály barlangjainak felmérése céljából. E nagyszabású munkánk elkészült térképeinek példányaiból referenciaanyag bemutatása után - bizonyos módosításokat egyeztetve - felmérésünket a KTM Barlangtani Intézetének felkérésére kívánjuk folytatni. A nagyrészletességű térképek készítéséhez megfelelő műszereket számunkra az Intézet biztosítja. Kérésükre a méréseket kiterjesztjük az 5221-es és az 5222-es kataszteri terület, azaz a Naszály-hegyrög, a Romhányi-rög és a Csövári-rögcsoport teljes területén fellelhető barlangokra és karsztos objektumokra. 1994-ben felmérésre került a Naszály-hegyrög 40 barlangja, és félig elkészült a Naszályi-viznyelőbarlang térképe. Az 5222-es területen a Romhányi-rög barlangjainak teljes felmérése is megtörtént. A Naszályi-viznyelőbarlang bejárásának téli korlátozása (ld. 7.1 A Naszályi-viznyelőbarlang lezárása) következtében ebben az időszakban havi egy leszállás engedélyezett, amikor általában korrekciós méréseket hajtunk végre. Térképezési munkálatainkat 1995-ben a hiányzó térképek megrajzolásával folytatjuk, ami hozzávetőleg 30 objektumot érint.

9. Kataszterezés

A KTM Barlangtani Intézetének felkérésére megkezdtük az 5221-es és az 5222-es kataszteri terület barlangjainak számítógépes adatfeldolgozás céljára készült kódlista alapján történő felmérését. Jelenleg tíz barlang esetében történt meg a részletes állapotfelvétel.

10. Természetvédelmi munkák

1994-ben a következő természetvédelmi munkák végrehajtására került sor a Naszály természetvédelmi területen. A Naszályi-viznyelőbarlang előterében pihenőhelyet alakítottunk ki farönkökből, lépcsőt vágtunk a meredek töböroldalba, szeméttárolót készítettünk és elhelyeztünk egy zárható műanyagtartályt a karbidmész számára. A töbör oldalában kis teraszokat alakítottunk ki ahová lucfenyő-csemetéket ültettünk. Hasonló módon készítettünk a 16-os töbörben lévő feltárásunk mellé szeméttárolót és tüzrakóhelyet.

A Násznép-barlang előterében is kialakítottunk egy pihenőhelyet a turisták számára. A nyár folyamán került sor a Naszály egyetlen állandó vizű forrásának, a Bikk-kőtnak kitisztítására. A teljesen eliszapolódott forrásmedret egy nap munkával takarítottuk ki. A terméskőfalat kijavítottuk, a kifolyómedret szabályoztuk és rendbehoztuk a forrás közvetlen környékét. Vác város Önkormányzatának Környezetvédelmi Bizottságához benyújtott és jóváhagyott terveink alapján készült Papp János vállalkozó és társai kivitelezésében a hegy területén több esőkunyhó, tűzrakóhely, szeméttároló és kihelyezésre kerültek útirányjelző táblák is. Jövő évben mindezek fejlesztésére is vállalkozunk. A lezárás után megtörtént a Naszályi-viznyelőbarlang teljes szakaszának takarítása. Az akció során fél köbméter hulladékot hoztunk felszínre, a legkülönbözőbb fajtájúakat. A Násznép-barlang bejárata előterének és teljes szakaszának takarítása szintén megtörtént. A Váci Önkormányzat felkérésére a kihelyezett hulladékgyűjtő edények folyamatos ürítését és a hulladék elszállítását is megszerveztük. Az Országos Kék Túra útvonal Naszály-hegyre eső szakaszán a turistaút mentén és a forgalmasabb helyeken (kilátó, a tó környéke, barlangok előtere, Látó-hegy, Szarvas-hegy, Kopaszok) a hulladékot szintén összeszedtük és elszállítottuk.

11. Terepbejárások

Az évben több alkalommal tartottunk terepbejárásokat a Romhányi hegyekben és a Csöväri-rögcsoportban, ahol kataszterezési céllal több üreg és karsztos forma felkeresése történt meg, melyek leírását készülő tanulmányunkban tesszük közzé.

12. Túratevékenység

Csoportunk kikapcsolódás és túrázás céljából számos hazai barlangot keresett fel. Ezek közül csak a kiemelkedőbbeket említjük meg. Jártunk a Bükkben az István-lápai-, és Szepesi-barlangban, az Aggteleki karszton a Béke-, Kossuth-, Vass Imre-, Baradla-barlangban, a Bakonyban a Hársküti-fennsík néhány barlangjában, valamint a Pilis és a Budai-hegység több kisebb barlangjában. Külföldön a szlovákiai Alacsony Tatra Deményfalvi-völgyében az idegenforgalmi barlangok megtekintése mellett lehetőségünk nyílt számos kisebb barlang bejárására.

13. Nyomtatásban megjelent írások

A Göncöl Alapítvány gondozásában megjelenő Öko-Csúzli című kiadvány 1993. decemberben megjelent 4. számában olvasható írás "Barlangok a Naszályon" címmel Antal József tollából. Sajnos a szerkesztők hibájából több momentum tévesen lett közölve. Az eredeti megtekinthető a szerzőnél.

14. Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani a Göncöl Alapítványnak és Szövetségnek mint fenntartó szervünknek széleskörű segítségnyújtásáért, anyagi és eszközbeli támogatásáért, mellyel hozzájárult csoportunk sikereihez. Továbbá köszönetünket fejezzük ki a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Barlangtani Intézetének és a Budapesti Természetvédelmi Igazgatóságnak, mert lehetővé tették csoportunknak a Duna-balparti Szigethegyek barlangjainak kutatását, kataszterezését és biztosították felméréseinkhez a megfelelő műszereket. Köszönet a Váci Erdészet vezetőinek, akik feltáró munkáinkhoz a faanyagot biztosították. Köszönjük Papp Jánosnak és társainak a Násznép-barlang lezárásához nyújtott segítségét. Köszönjük Mészáros György úrnak a Naszályi-viznyelőbarlang lezárásához nyújtott segítségét. Köszönjük a Váci Önkormányzat hozzájárulását a Naszály-hegy természetvédelmi területen végzett munkáinkhoz, és külön köszönet Biró György környezetvédelmi vezetőnek a Naszályi-viznyelőbarlang lezárásához illetve a Naszályi barlangok takarításához nyújtott anyagi segítségéért. Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik támogatták csoportunkat és munkáinkat az 1994-es évben.

